

תיאור החטיבה "הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל" שסימולה 001

001	קוד (סימול)
הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל	שם החטיבה
<p>מחזור א': תרפ"ב - תשמ"ה, 1922 - 1985 מחזור ב': [בתהליך סידור ומיחשוב] מחזור ג': תשמ"ב - תשנ"ה, 1982 - 1995 נספחים וכרזות: [בתהליך סידור ומיחשוב] ארגון הפועלות: תרפ"ב - תשמ"ב, 1922 - 1982 [בתהליך סידור ומיחשוב] החטיבה כולה: תרפ"ב - תשנ"ה, 1922-1995</p>	תאריכים
חטיבה	רמת התיאור
<p>מחזור א': 168 מכלים, 28.56 מ' מדף [בתהליך מיחשוב] מחזור ב': 3 מכלים, 0.51 מ' מדף [בתהליך סידור ומיחשוב] מחזור ג': 43 מכלים, 7.31 מ' מדף נספחים וכרזות: 2 מכלים, 0.34 מ' מדף [בתהליך סידור ומיחשוב] ארגון הפועלות: 4 מכלים, 0.69 מ' מדף [בתהליך סידור ומיחשוב] סך הכל: 178 מכלים, 30.26 מ' מדף</p>	היקף כמותי
תיקי מסמכים, חוברות, כרזות, ספרים	סוג החומר
הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל	יוצר החומר
<p>הוקמה בפסח תרפ"ב (אפריל 1922) על ידי כשלושים נציגים של מאות חלוצים דתיים שעלו לאחר תום מלחמת העולם הראשונה, במגמה לארגנם כשותפים פעילים בבניין הארץ תוך שילוב ערכי התורה עם ערכי הסוציאליזם. פעלה בארץ ישראל בנפרד מתנועת "המזרחי" ובתרפ"ה (1925) התנתקה ממנה והקימה גוף עצמאי במסגרת הברית העולמית של תנועת "תורה ועבודה". כך נותרה שותפה במגמות היסוד ובפעילות החינוכית והפוליטית, מתוך מגמה לפעול גם בהגשמה התיישבותית מעשית. בין התפקידים שלקחה על עצמה "הפועל המזרחי" היו ליצור קבוצות פועלים ולסדר עבורם: מטבחים כשרים, מקומות לינה, קופות חולים, קופות מלווה, לשכות עבודה עצמאיות לעזרה במציאת תעסוקה, קואופרטיבים וארגון פעילות תרבותית. בתרפ"ג (1923) נפתחו מטבחי פועלים כשרים בתל-אביב, ירושלים, חיפה ופתח תקווה. כדי לענות על החוסר במקורות פרנסה לפועלים הוקמה חברת הבנייה "עולים בונים". חברי "הפועל המזרחי" נטלו חלק ב "מאבק ליום עבודה" להעסקת פועלים יהודיים. בועידה הרביעית בחשוון תרפ"ה (אוקטובר 1924) חל פילוג בפועל המזרחי בגלל פרישת קבוצת חברים "שמאליים" שתמכו בהצטרפות להסתדרות העובדים הכללית. הפלגים התאחדו מחדש בתרפ"ח (1928).</p> <p>בשנים תרפ"ג - תרפ"ח (1922 - 1928) קמו שלושים ושש קבוצות להכשרה חקלאית, ביניהן: כפר אוריה, קבוצת "שמואל" וקבוצת "ריינס" (התיישבו על אדמות כפר סלבנדי שליד פתח תקווה). בתרצ"ה (1935) הוקם "חבר הקבוצות" של הפועל המזרחי שהפך בתרצ"ח (1938) לארגון "הקיבוץ הדתי". בשנה זו הוקמה גם מועצת הפועלות של הפועל המזרחי במטרה לספק תעסוקה לחברות החלוצות ולסייע לחברות עולות בצרכי קליטה, במקום מגורים, בהכוונה והכשרה מקצועית. כדי לאפשר לאמהות לצאת לעבודה חקלאית או במטבחי הפועלים, הקים ארגון זה מוסדות חינוך ביניהם: גנים, בתי ילדים, מעונות ופנימיות - ביניהם הוקם בית שקלט את</p>	סקירה היסטורית אדמיניסטרטיבית

<p>"ילדי טהרן".</p> <p>בתש"ו (1946) החל לפעול איגוד המושבים שהופקד על הטיפול בצרכים הכלכליים והרוחניים של המושבים. בשנות החמישים פעל רבות בקליטת העלייה במושבים. עם הקמת המדינה השתתפו נציגי המזרחי והפועל המזרחי במועצה המכוננת ובמשלה הזמנית. בבחירות לכנסת הראשונה תש"ט (1949) היו ל"חזית הדתית המאוחדת" של המזרחי והפועל המזרחי 16 מושבים. בבחירות לכנסת השניה תשי"א (1951) זכתה "רשימת תורה ועבודה - הפועל המזרחי" ב- 8 מושבים ורשימת המזרחי ב- 2 מושבים. בבחירות לכנסת השלישית שיתפו שתני התנועות פעולה. ה"חזית דתית לאומית - המזרחי, הפועל המזרחי ודתיים בלתי מפלגתיים" זכתה ב- 13 מושבים.</p> <p>בתש"טז (1956) - (הקים הפועל המזרחי יחד עם המזרחי את המפלגה הדתית לאומית, שהייתה לגוף הפוליטי המייצג של הציונות הדתית. בעקבות זאת, פעל הפועל המזרחי עד שנות התשעים של המאה העשרים בנושאי חברה, תרבות, רווחה, קרנות גמל ואיגוד מקצועי.</p>	
<p>הנחיות וחוזרים; פרוטוקולים; ועידות; סקירות; מצעים, הסכמים, מסקנות ותזכירים; החלטות, זיכרון דברים, תקנות, רשימות, שאלונים; המזרחי- הנחיות, חוזרים, ועידות, דוחות; התכתבות עם: המרכז העולמי של המזרחי, ההנהלה הציונית העולמית והסוכנות היהודית לא"י, הועד הלאומי לכנסת ישראל, משרדי השלטון הבריטי, משרדי ממשלת ישראל, מפלגות, הרבנות הראשית לארץ ישראל, הסתדרות העובדים הכללית בא"י, הסתדרות העובדים המזרחיים בא"י; העובד הדתי; ענייני קופת חולים; חבר הרבנים של הפועל המזרחי; ארגון נוער המזרחי; קרנות של הפועל המזרחי; חברות ומפעלים של הפועל המזרחי בא"י, בנק המזרחי; עסקני התנועה; רשימת מאמרים, נאומים והרצאות של עסקני התנועה; ביטאון "נתיבה"- מכתבים; עיתון "הצופה" - מכתבים; מחלקת הארגון של הפועל המזרחי בא"י; המחלקה לאיגוד מקצועי; ארגון הפקידים של הפועל המזרחי בא"י; מחלקת הביטחון של הפועל המזרחי בא"י; ארגון יוצאי איראן, אלג'יר, בולגריה, יוון וטורקיה; המחלקה לעולי בוכארה ואפגאן ע"י הפועל המזרחי; ארגון עדות המזרח ע"י הפועל המזרחי; ארגון יוצאי גרמניה, אוסטריה, הונגריה, צפון אמריקה, צפון אפריקה, צ'כיה, טוניסיה ע"י הפועל המזרחי; איגוד עולי פולניה ע"י הפועל המזרחי; איגוד עולי רוסיה ע"י הפועל המזרחי; המחלקה לעולי תימן; המחלקה לעולי רומניה; מחלקת הכספים של הפועל המזרחי בא"י; המחלקה המוניציפלית של הפועל המזרחי בא"י; מרכז העבודה של הפועל המזרחי; המרכז לקואופרציה של הפועל המזרחי; המרכז לתרבות של של הפועל המזרחי; ארגון ותיקי התנועה; ועדת הביקורת המרכזית של הפועל המזרחי בא"י; סניפים של הפועל המזרחי בא"י;</p> <p>ארגון הפועלות: התכתבות עם הועד הפועל של הפועל המזרחי; התכתבות עם נשי מזרחי; התכתבות עם ארגון החברות שעל יד הפועל המזרחי, התכתבות עם ויצ"ו; התכתבות בנושא המשק בגן מגד; התכתבות עם ארגון נשי "תורה ועבודה"; סקירה על פעולות מועצת הפועלות; פרוטוקולים משיבות המועצה; פרוטוקולים משיבות המזכירות; תנועת האישה הדתית לאומית; מועצות הפועלות בסניפים שונים;</p>	<p>תכולה</p>
<p>צפוי גידול</p>	<p>המשך גידול צפוי</p>
<p>החטיבה מסודרת בשלושה מחוזים. מרבית החומר - כ 2100 תיקים - מסודר במחזור א' (ר' לעיל בסעיף "היקף"): לפי קבוצות תיקים בסדר נושאי וכתובות: הנחיות וחוזרים; פרוטוקולים; ועידות; סקירות, תזכירים, תקנות, החלטות ורשימות; התכתבות; העובד הדתי; ענייני קופת חולים; חבר הרבנים</p>	<p>שיטת ארגון החומר</p>

<p>של הפועל המזרחי; ארגון נוער המזרחי; קרנות, חברות ומפעלים של הפועל המזרחי בא"י; עסקני התנועה; מחלקות וארגונים של הפועל המזרחי בא"י (לפי שם מחלקה או ארגון); סניפים של הפועל המזרחי בא"י . קיימת גם תת-החטיבה "ארגון הפועלות" המסודרת לפי סדר נושאי וכרונולוגי: התכתבות, סקירות, פרוטוקולים, סניפים . קיימים גם נספחים וכרזות .</p>	
<p>רשימת תיקים ומפתח נושאים, שמות ומקומות</p>	<p>עזרי איתור</p>
<p>מתכונת ISAD-G וכללי ארכיון המכון</p>	<p>חוקים או כללים</p>
<p><u>פרקים במחשבת התנועה, המחלקה לחינוך תנועתי והמחלקה להסברה בכתב במפד"ל, תל אביב, 1971 תשל"א .</u> <u>אביעד י', המזרחי והתנועה תורה ועבודה, המכון להשכלה ציונית: ירושלים, 1946 תש"ו.</u> <u>אליאש ש', הרבנות הראשית והמזרחי בתקופת המנדט, ירושלים 1985 תשמ"ו.</u> <u>אלפסי י' וגוטקין נ' (עורכים), תורה ועבודה בחזון ובמעש, תל-אביב 1985, תשמ"ה</u> <u>ברנשטיין צ', כה לח"כ, הועד הפועל של הפועל המזרחי בארץ ישראל: תל-אביב, 1940 ת"ש.</u> <u>רוזנברג ל', הפועלות הדתיות בארץ ישראל: בניין, ארגון ומשקי פועלות 1920-1936, עבודה לתואר שני, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, 1998 תשנ"ח.</u> <u>שלמון י', הפועל המזרחי בארץ ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים-המכון ליהדות זמננו, ירושלים, (1968) תשכ"ח.</u></p> <p><u>Shubert and Pessin (editors), Religious Zionism after 40 years of statehood, Mesilot, Jerusalem, 1989.</u> <u>Tirosh, Yosef (editor), Religious Zionism: an anthology, World Zionist Organization, Dept. for Torah- and Education, Jerusalem, 1975 .</u></p>	<p>ספרות רלוונטית</p>
<p>המפד"ל - הפועל המזרחי בישראל, (002) ההתיישבות הדתית בארץ ישראל(004) המרכז העולמי של המזרחי (006) הברית העולמית של צעירי החלוץ והפועל המזרחי (007) השוואה ושארית הפליטה (008) ההסתדרות הציונית העולמית והמזרחי (012) בני עקיבא בארץ ישראל (013) משרד הדתות - קטעי עיתונות (024) המזרחי והפועל המזרחי בארה"ב (025) המזרחי והפועל המזרחי בקנדה (026) בר אילן (ברלין), מאיר (PA/01) ברנשטיין, ישעיהו (PA/4) גרדי, נתן (PA/5) גרינברג, יעקב אהרון (PA/6) גשורי, מאיר שמעון (PA/7) הרב טכורש, כתריאל פישל (PA/8) עמינוח, נחמיה צבי (PA/11) קורץ, משה אריה (PA/15) דר' ורהפטיג, זרח (PA/16)</p>	<p>חטיבות קשורות</p>

	הערות
01/01/2002	תאריך התיאור